

ارزیابی دیدگاه دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به اولویت‌دهی به ملاحظات اخلاقی در فعالیت‌های پژوهشی و درمانی

زهرا سیستانی^۱، نرگس معتمدی^۲، ندا یآوری^۳

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: رعایت اصول اخلاقی در فعالیت‌های پژوهشی و درمانی، از ارکان اساسی حرفه‌ی پزشکی است. با این حال، اولویت‌دهی عملی دانشجویان پزشکی به این اصول در مقایسه با دیگر عوامل مؤثر، نیازمند بررسی بیشتری است. این مطالعه با هدف ارزیابی اولویت‌های دانشجویان پزشکی نسبت به ملاحظات در فرآیند پژوهش و درمان انجام شد.

روش‌ها: این مطالعه مقطعی در سال ۱۴۰۳ روی ۳۸۴ دانشجوی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در مقاطع علوم پایه، کارآموزی و کارورزی با نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انجام شد. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته دارای پایایی (آلفای کرونباخ ۰/۹۲) و روایی تأییدشده جمع‌آوری گردید. پرسشنامه شامل پنج حیطه (چهار حیطه‌ی پژوهشی: انتخاب موضوع، انتخاب روش، اجرا، انتشار و یک حیطه‌ی درمانی) بود. شرکت‌کنندگان به هر گزاره بر اساس اولویت خود امتیاز ۱ تا ۱۰ اختصاص دادند.

یافته‌ها: بر اساس میانگین امتیازات، اولویت‌گزاره‌های اخلاقی به ترتیب عبارت بود از: ارائه خدمات درمانی ($0.39 \pm 1/5$)، چاپ مقاله ($0.76 \pm 2/16$)، اجرای طرح ($0.90 \pm 3/5$)، انتخاب متدولوژی ($0.92 \pm 3/66$) و انتخاب موضوع پژوهش ($1/81 \pm 7$).

نتیجه‌گیری: یافته‌ها حاکی از فاصله بین التزام به اخلاق در محیط درمانی و التزام به آن در فرایند پژوهشی، به‌خصوص در مراحل اولیه، است. این امر نشان‌دهنده‌ی نیاز به بازنگری، یکپارچه‌سازی و تقویت آموزش کاربردی اخلاق پژوهش در طول دوره پزشکی عمومی است.

واژگان کلیدی: اخلاق پزشکی؛ اخلاق پژوهش؛ دانشجویان پزشکی؛ آموزش؛ درمان

ارجاع: سیستانی زهرا، معتمدی نرگس، یآوری ندا. ارزیابی دیدگاه دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به اولویت‌دهی به ملاحظات اخلاقی در فعالیت‌های پژوهشی و درمانی. مجله دانشکده پزشکی اصفهان ۱۴۰۵؛ ۴۴ (۸۵۷): ۴۹۲-۴۹۶.

مقدمه

اخلاق پزشکی به‌عنوان شاخه‌ای از اخلاق کاربردی، نقش زیربنایی در هدایت و تنظیم رفتار حرفه‌ای در حوزه‌های بالینی، پژوهشی و آموزشی ایفا می‌کند. این رشته مبتنی بر چارچوب اصول چهارگانه احترام به خودمختاری، سودرسانی، عدم ضرر و عدالت است که به‌عنوان ستون‌های تصمیم‌گیری‌های اخلاقی در مواجهه با بیماران، نمونه‌های پژوهشی و جامعه عمل می‌کنند. سابقه‌ی توجه به اخلاق در پزشکی به دوران باستان و سوغندنامه‌ی بقراط بازمی‌گردد، اما تحولات قرن بیستم و وقایع تاریکی چون آزمایش‌های غیراخلاقی دوره نازی‌ها و مطالعه سیفلیس تاسکگی، ضرورت تدوین اصول و

مقررات بین‌المللی برای حمایت از حقوق و کرامت انسانی در پژوهش‌های پزشکی را آشکار کرد. در این راستا، اسنادی مانند اعلامیه هلسینکی و راهنماهای بین‌المللی بعدی، با تأکید بر رضایت آگاهانه، محرمانگی، کاهش آسیب و ارزیابی اخلاقی مستقل، چارچوبی الزام‌آور برای پژوهش‌های مبتنی بر انسان ایجاد کردند (۱-۳).

در محیط‌های آموزش پزشکی، دانشجویان از همان سال‌های ابتدایی با موقعیت‌های پیچیده اخلاقی در عرصه‌های پژوهشی و بالینی مواجه می‌شوند. با این حال، شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که بین آموزش نظری اخلاق و التزام عملی به آن در عمل در دانشگاه‌ها فاصله‌ای معنادار وجود دارد. مطالعاتی حاکی از آن است که اگرچه

۱- پزشک عمومی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۲- دانشیار، گروه پزشکی اجتماعی و خانواده، دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۳- استادیار، گروه اخلاق پزشکی، دانشکده علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

نویسنده‌ی مسؤول: ندا یآوری؛ استادیار، گروه اخلاق پزشکی، دانشکده علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

Email: ne.yavari@gmail.com

روش‌شناسی گرفته تا اجرا و انتشار و به‌طور همزمان در حیطه‌ی ارائه‌ی خدمات درمانی مورد بررسی قرار داده‌لند. بر این اساس، مطالعه‌ی حاضر با هدف پر کردن این خلاء و با رویکردی مقطعی، به ارزیابی دیدگاه دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به اهمیت و اولویت توجه به ملاحظات اخلاقی در فعالیت‌های پژوهشی و درمانی پرداخته است. این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش است که از دیدگاه دانشجویان پزشکی، رعایت اصول اخلاقی در هر یک از مراحل گفته شده در چه رتبه‌ای از اولویت قرار دارد.

روش‌ها

این پژوهش به‌صورت یک مطالعه‌ی مقطعی در سال ۱۴۰۳ در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد. مطالعه پس از اخذ تأییدیه کمیته‌ی اخلاق دانشگاه با کد IR.MUI.MED.REC.1401.301 آغاز گردید. جامعه‌ی هدف پژوهش را دانشجویان پزشکی مشغول به تحصیل در مقاطع علوم پایه، کارآموزی و کارورزی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان تشکیل دادند. حجم نمونه با استفاده از نرم‌افزار Epi-Info و با در نظر گرفتن فاصله اطمینان ۹۵ درصد، ۳۸۴ نفر برآورد شد. نمونه‌گیری به روش طبقه‌ای تصادفی و با جایگزینی در صورت عدم تمایل انجام گرفت.

ابزار پژوهش، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته بود که در دو بخش طراحی شد: بخش اول: اطلاعات دموگرافیک (جنسیت و مقطع تحصیلی). بخش دوم: پنج حیطه شامل چهار حیطه پژوهشی (انتخاب موضوع پژوهش، انتخاب متدولوژی، اجرای طرح، چاپ مقاله) و یک حیطه درمانی (ارائه خدمات درمانی). در هر حیطه، تعدادی گزاره مرتبط ارائه شد و از شرکت‌کنندگان خواسته شد بر اساس اولویت خود به هر گزاره امتیازی از ۱ (کم‌ترین اهمیت) تا ۱۰ (بیش‌ترین اهمیت) اختصاص دهند. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه با مشارکت ۲۰ نفر از دانشجویان و نظرسنجی از ۶ نفر از اساتید متخصص (پزشکی اجتماعی، اخلاق پزشکی، نفرولوژی، غدد و طب اورژانس) تأیید شد.

شاخص‌های روایی محتوا (CVI) و نسبی روایی محتوا (CVR) محاسبه و مقادیر آنها در محدوده‌ی مورد تأیید به‌دست آمد که نشان‌دهنده‌ی روایی قابل قبول ابزار بود. پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ (version 21, IBM Corporation, Armonk, NY) محاسبه شد که مقدار ۰/۹۲۰ حاصل گردید. پرسشنامه به‌صورت الکترونیکی و از طریق شبکه‌های اجتماعی، ایمیل و پیامک در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت. تکمیل پرسشنامه به منزله‌ی رضایت آگاهانه شرکت در مطالعه تلقی شد. داده‌ها پس از جمع‌آوری در نرم‌افزار Excel وارد و با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفتند. از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) برای توصیف متغیرها استفاده شد.

اساتید، پژوهشگران و دانشجویان پزشکی اغلب از اصول اخلاقی آگاهی نسبی دارند، ولی این آگاهی لزوماً به اولویت‌دهی عملی به ملاحظات اخلاقی در فرایند تحقیق یا درمان منجر نمی‌شود (۴، ۵). مطابق با این شواهد، یافته‌های مطالعه‌ای بر لزوم افزودن دستورالعمل‌های نظارتی به برنامه‌ی درسی و آموزش مؤثر آنها به دانشجویان تأکید نمود (۶).

با توجه به موارد گفته شده بایستی خاطر نشان کرد عوامل متعددی بر رعایت اصول و ملاحظات اخلاقی نقش دارند. مطالعاتی در این زمینه انجام شده، از جمله یافته‌های مطالعه‌ی کیفی که با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق در پژوهش از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی انجام شد، عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق در پژوهش را شامل عوامل فردی و شخصیتی (دقیق بودن و اخلاق مدار بودن دانشجو و استادان و داشتن اطلاعات کافی درباره‌ی اخلاق در پژوهش) و عوامل محیطی (اطلاع‌رسانی و آشنایی با روش تحقیق، نحوه‌ی برخورد استادان با دانشجو، محرمانه‌بودن اطلاعات، سخت‌گیری استادان، داشتن چهارچوب مشخص از طرف دانشگاه، رعایت حق دانشجو و وضع قوانین بازدارنده) معرفی نمود (۷).

مطالعه‌ی مروری نیز عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق پژوهش را در دو محور کلی عوامل فردی و عوامل محیطی گزارش نمود. عوامل درونی همچون ناآگاهی پژوهشگر از موازین و قواعد اخلاق پژوهش، راحت‌طلبی و دستیابی سریع به نتیجه از طریق داده‌سازی و مدرک‌گرایی، باورهای دینی، شخصیت و نگرش پژوهشگر، وجدان پژوهشگر، رویکرد مدرک‌گرایی، مشکلات اقتصادی، محدودیت‌های زمانی و تأثیرپذیری از محیط و اطرافیان و عوامل بیرونی همچون کمبود زمان، فشارهای مالی و اقتصادی، اجبار دانشجویان به ارائه‌ی مقالات علمی و همکاری نکردن استادان در فرایند کار دانشجو، نگرانی جهت پیدا کردن شغل آینده و از دست دادن شرایط استخدامی، جو رقابتی بین دانشجویان برای افزایش رزومه کاری، تأثیر و نقش استادان بر رفتار دانشجویان و به وجود آوردن جو رقابتی که بر اخلاق پژوهش مؤثر معرفی شدند (۸). همچنین در مطالعه‌ی مروری دیگری عوامل فردی از جمله شخصیت اخلاقی پژوهشگر، صداقت پژوهشگر، باورهای دینی پژوهشگر و تأمین مالی پژوهشگر، عوامل درون دانشگاهی شامل حمایت، سازوکار قانونی و عوامل اداری آموزشی و عوامل برون دانشگاهی چون فرهنگ‌سازی، حاکمیت ارزش‌ها و تدوین سیاست‌های تعاملی پژوهش را در ارتقای اخلاق پژوهش در دانشگاه مؤثر دانستند (۹).

با وجود مطالعات متعدد انجام شده در حوزه‌ی اخلاق پزشکی، پژوهش‌های اندکی به‌صورت نگرش و اولویت‌های دانشجویان پزشکی را در تمامی مراحل کلیدی یک پژوهش از انتخاب موضوع و

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و رتبه‌ی اولویت گزاره‌های اخلاقی در مراحل پژوهشی و درمانی

حیطه	گزاره اخلاقی مورد بررسی	میانگین $\pm$ انحراف معیار دامنه امتیازدهی رتبه (اولیت)	
انتخاب موضوع پژوهش	رعایت کلیه اصول اخلاقی در پژوهش‌های پزشکی	$1/81 \pm 7$	۱-۱۰
انتخاب متدولوژی	تأیید روش توسط کمیته اخلاق و عدم آسیب به شرکت‌کنندگان	$0/92 \pm 3/66$	۱-۱۰
اجرای طرح	مطابقت با پروپوزال، اخذ رضایت آگاهانه و پاسخگویی به نهادهای نظارتی	$0/90 \pm 3/5$	۱-۱۰
چاپ مقاله	رعایت اصول اخلاقی در انتشار آثار پژوهشی	$0/76 \pm 2/16$	۱-۱۰
ارائه‌ی خدمات درمانی	توجه به حقوق بیمار و انطباق با قوانین بالینی	$0/39 \pm 1/5$	۱-۱۰

این حساسیت نقش داشته باشد. با این حال، جایگاه دوم این حیطه (و نه اول) نشان می‌دهد که احتمالاً عواملی مانند «امکان چاپ سریع‌تر مقاله» همچنان برای بخشی از دانشجویان دارای جذابیت رقابتی است.

در مرحله‌ی اجرای عملی پژوهش، گزاره‌های اخلاقی شامل مطابقت با پروپوزال مصوب، اخذ رضایت آگاهانه و پاسخگویی به نهادهای نظارتی، در جایگاه سوم اولویت‌ها قرار گرفت. اولویت‌دهی بالاتر به عواملی مانند «برقراری ارتباط آسان با گروه هدف» در مقایسه با التزام صرف به پروتکل مصوب، می‌تواند خطر انحراف از طرح تحقیق یا سهل‌انگاری در فرایند اخذ رضایت را افزایش دهد. این یافته نیاز به تأکید بیشتر بر اهمیت پایداری دقیق به پروپوزال تصویب‌شده نزد کمیته‌ی اخلاق را مشخص می‌کند.

در انتخاب روش تحقیق، ملاحظات اخلاقی (تأیید کمیته‌ی اخلاق و عدم آسیب به شرکت‌کنندگان) در رتبه‌ی چهارم ارزیابی قرار گرفت. این نتیجه حاکی از آن است که اگرچه ایمنی شرکت‌کنندگان برای دانشجویان دارای اهمیت است، اما عوامل عملی دیگری مانند «نیاز به هزینه و زمان اندک» یا «علمی و به‌روز بودن روش» ممکن است در عمل وزن بیشتری در تصمیم‌گیری آنان داشته باشند. این امر می‌تواند ناشی از محدودیت‌های واقعی منابع، فشار زمانی و آشنایی ناکافی با نقش حمایتی کمیته‌های اخلاق در طراحی روش‌های قابل قبول باشد.

گزاره‌ی رعایت اصول اخلاقی در انتخاب موضوع پژوهش، در جایگاه پنجم و اولویت آخر قرار گرفت. این یافته گویای آن است که در مرحله‌ی آغازین و ایده‌پردازی پژوهش، عوامل دیگری مانند علاقه شخصی، دسترسی به استاد راهنما، وجود داده‌های آماده و سهولت انجام، از ملاحظات اخلاقی می‌توانند پیشی بگیرند. این نتیجه، شکاف مهمی را در نگرش اخلاق‌محور به پژوهش نشان می‌دهد و حاکی از آن است که آموزش‌های فعلی ممکن است نتوانسته باشند اخلاق را به عنوان یک معیار اولیه و غربال‌گر در گام نخست پژوهش نهادینه کنند.

نتیجه‌گیری

ترتیب اولویت‌های به دست آمده نشان داد، توجه به اصول اخلاقی در دانشجویان پزشکی، از حیطه‌ی درمانی (با مهم‌ترین اولویت) به حیطه‌ی پژوهشی و به ویژه مراحل ابتدایی آن (با ضعیف‌ترین اولویت)

یافته‌ها

در این مطالعه، ۳۸۴ دانشجوی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان مشارکت داشتند که ۵۶/۵ درصد آن‌ها زن بودند. در جدول ۱، میانگین و انحراف معیار امتیازات تخصیص‌یافته به گزاره‌های اخلاقی در هر یک از حیطه‌های پژوهشی و درمانی، همراه با رتبه میانگین آن گزاره در بین همه گزاره‌های همان حیطه ارائه شد.

میانگین رتبه در بین گزاره‌های حیطه انتخاب موضوع پژوهش $7 \pm 1/81$ با رتبه ۵، میانگین رتبه در بین گزاره‌های حیطه انتخاب متدولوژی $3/66 \pm 0/92$ با رتبه ۴، میانگین رتبه در بین گزاره‌های حیطه اجرای طرح $3/5 \pm 0/90$ با رتبه ۳، میانگین رتبه در بین گزاره‌های حیطه چاپ مقاله $2/16 \pm 0/76$ با رتبه ۲ و میانگین رتبه در بین گزاره‌های حیطه $1/5 \pm 0/39$ با رتبه ۱ گزارش شد.

بحث

این مطالعه با هدف ارزیابی اولویت‌بندی دانشجویان پزشکی نسبت به ملاحظات اخلاقی در فعالیتهای پژوهشی و درمانی انجام شد. تحلیل میانگین امتیازات (طیف ۱ تا ۱۰) تخصیص‌یافته به گزاره‌های اخلاقی در پنج حیطه مستقل، نشان‌دهنده تفاوت نگرش دانشجویان نسبت به اخلاق در محیط‌های بالینی و پژوهشی است. در ادامه به تفسیر هر یک از اولویت‌ها پرداخته شده است.

ملاحظات اخلاقی در حیطه‌ی خدمات درمانی، مهم‌ترین اولویت دانشجویان را تشکیل می‌دهد. این نتیجه نشان‌دهنده‌ی درونی‌سازی قوی ارزش‌هایی مانند «توجه به حقوق بیمار» و «انطباق با قوانین بالینی» در طول آموزش و تجارب عملی دانشجویان است. موفقیت نسبی آموزش اخلاق در محیط‌های بالینی می‌تواند ناشی از ماهیت عینی و مستقیم تعامل با بیمار، مشاهده الگوهای نقش (اساتید) و آگاهی از تبعات حرفه‌ای و حقوقی تخلف در این فضا باشد.

رعایت اصول اخلاقی در انتشار آثار پژوهشی، در رتبه‌ی دوم اولویت‌های دانشجویان قرار دارد. این امتیاز ممکن است بازتاب تأثیر آموزش‌های آکادمیک در مورد انواع سوءرفتارهای پژوهشی مانند سرقت ادبی، دستکاری داده‌ها و تالیف ناعادلانه باشد. همچنین، افزایش آگاهی عمومی و سیاست‌های سختگیرانه‌تر مجلات در سال‌های اخیر می‌تواند در

تشکر و قدردانی

این مقاله منتج از پایان‌نامه‌ی مقطع دکترای حرفه‌ای رشته‌ی پزشکی با کد ۳۴۰۱۴۶۱ می‌باشد که در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به تصویب رسیده و با حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به انجام رسیده است. بدین‌وسیله از زحمات اساتید و دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه تقدیر و تشکر می‌شود.

کاهش می‌یابد. این وضعیت کاهش، ضعف احتمالی در آموزش مستمر و کاربردی اخلاق پژوهش در طول دوره پزشکی عمومی را نشان می‌دهد. به نظر می‌رسد آموزش کنونی که عمدتاً بر اخلاق بالینی متمرکز است، قادر نبوده همان سطح از حساسیت و التزام را در فرآیند پژوهش ایجاد کند. این کاهش، لزوم بازنگری در آموزش عملی اخلاق در همه مراحل پژوهش از ایده تا انتشار و تقویت نهادهای حمایتی مانند کمیته‌های اخلاق را تقویت می‌کند.

References

1. Varkey B. Principles of Clinical Ethics and Their Application to Practice. *Med Princ Pract* 2021; 30(1): 17-28.
2. Sioutis S, Reppas L, Bekos A, Limneos P, Saranteas T, Mavrogenis AF. The hippocratic oath: analysis and contemporary meaning. *Orthopedics* 2021; 44(5): 264-72.
3. Mehdizadeh S, Shamsi Gooshki E. A Critical Analysis of the 2024 Revision of the Declaration of Helsinki: Effective Revisions and Adaptive Requirements in the Research Ethics System Involving Human Participants [in Persian]. *IJMEHM* 2025; 18(1): 19.
4. Samouei R, Meshkineh N, Mojiri S. Instances of unethical performance of academic faculty members in conducting and publishing research works. *J Edu Health Promot* 2024; 13: 286.
5. Galavi M, Keykha M, Mirlotfi P R, Ziaei M. Importance of ethics in education and the degree of compliance with ethical principles in Zahedan University of Medical Sciences from the perspective of internship students [in Persian]. *DSME* 2023; 10(3): 280-91.
6. Alahmad G, Alshahrani KM, Alduhaim RA, Alhelal R, Faden RM, Shaheen NA. Awareness of medical professionals regarding research ethics in a tertiary care hospital in Riyadh, Saudi Arabia: a survey to assess training needs. *Healthcare (Basel)* 2023; 11(20): 2718.
7. Bahrami M, Shaygan Jamal M, Afshari M, Najm Roshan O. Identifying factors influencing upholding research ethics from the perspective of postgraduate students: a qualitative study [in Persian]. *IJMEHM* 2024; 17(1): 17.
8. Esmaeili Abdar Z, Amirkabiri A, Haghshenas Kashani F, Rabiee Mandejin M. Investigation of Factors Affecting the Observance of Ethics in Medical Research [in Persian]. *Alborz Univ Med J* 2021; 10(3): 271-6.
9. Zahed Babolan A, Kazemi S, Omidvar A. Model of factors affecting compliance with research ethics as one of the components of an ethical university [in Persian]. *Scientific Journal of Applied Ethics Studies* 2025; 21(1): 42-66.

Evaluation of Medical Students' Views of Isfahan University of Medical Sciences on Prioritizing Ethical Considerations in Research and Treatment Activities

Zahra Sistani¹, Narges Motamedi², Neda Yavari³

Original Article

Abstract

Background: Adhering to ethical principles in research and treatment activities is one of the fundamental pillars of the medical profession. However, medical students' practical prioritization of these principles compared to other influential factors requires further investigation. This study aimed to evaluate medical students' priorities regarding considerations in the research and treatment process.

Methods: This cross-sectional study was conducted in 2024 on 384 medical students of Isfahan University of Medical Sciences in basic sciences, internship, and training courses using stratified random sampling. Data were collected using a researcher-made questionnaire with confirmed reliability (Cronbach's alpha 0.92) and validity. The questionnaire consisted of five domains (four research domains: topic selection, method selection, implementation, publication; and one therapeutic domain). Participants assigned a score of 1 to 10 to each statement based on their priority.

Findings: Based on the mean scores, the priority of ethical statements was as follows: providing medical services (0.39 ± 1.5), publishing the article (0.76 ± 2.16), implementing the plan (0.90 ± 3.5), choosing the methodology (0.92 ± 3.66), and choosing the research topic (1.81 ± 7).

Conclusion: The findings indicate a gap between commitment to ethics in the medical environment and commitment to it in the research process, especially in the early stages. This indicates the need to review, integrate, and strengthen applied research ethics education during the general medical course.

Keywords: Medical ethics, Research Ethics, Medical Students, Education, Treatment

Citation: Sistani Z, Motamedi N, Yavari N. Evaluation of Medical Students' Views of Isfahan University of Medical Sciences on Prioritizing Ethical Considerations in Research and Treatment Activities. J Isfahan Med Sch 2026; 44(857): 492-6.

1- MD, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

2- Associate Professor, Department of Community and Family Medicine, School of Medicine, Social Determinants of Health Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

3- Assistant Professor, Department of Medical Ethics, School of Medicine, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

Corresponding Author: Neda Yavari, Assistant Professor, Department of Medical Ethics, School of Medicine, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran; Email: ne.yavari@gmail.com